

PIJO XI. O KATOLIČKOJ POLITIČKOJ AKCIJI.

Sveta je Stolica davala uvijek smjernice katolicima za njihov katolički rad. Svi znamo za velike enciklike Leona XIII., za njegove upute francuskim katolicima da priznaju republiku i t. d. To je pravo papino, koje on ima od samoga Boga, kao naučitelj sveukupne Crkve. Ove se smjernice odnose u toliko na politiku, u koliko je ta u savezu s vjerom i čudoređem. Naravski, da to nijesu nepogrešive definicije ex cathedra, ali su ipak za katolički »sentire cum Ecclesia« pravila »iudicandi tutoque agendi« (Noldin).

Sadanji je Papa Pijo XI. dao talijanskim katolicima vrlo često direktive za njihov katolički rad. Poglavitno je žalio, što su se katolici međusobno trli radi političkih razmirica. Da sačuva jedinstveni kršćanski front odijelio je posve Katoličku Akciju od Pučke stranke i pokazao je, po kojim se oni načelima moraju u politici ravnati, ako žele, da i na tom području budu složni u korist vjere i čudoređa, Papa je pokazao kako se Katolička Akcija i Katolička Politička Akcija radeći svak u svom djelokrugu pomoći tal. narodu, da postigne vremenitu i vječnu sreću.

Donosimo s toga u prijevodu govor, što ga je održao talijanskim sveučilištarcima dne 8. septembra o. g. i tal. svećenicima od Apotolata molitve dne 18. septembra, te jednu novu okružnicu kardinala Gasparria, koja se odnosi na taj predmet. Glavne misli tih govora i te okružnice precizira Osservatore u jednom svom načelnom članku, što ga također donosimo u izvacima.

1. Govor Pape Pija XI. Talij. katol. sveučilištarcima od 8. IX. 1924.

Ne prolazi dan, gdje ne bismo imali da se zahvalimo Bogu za utjehe, koje izviru sve oko Nas, kao iz jednog divnog vrela, iz ovog prekrasnog saveza osoba, ustanova i organizacija kao što je **Katolička Akcija**. Ali kada, potaknuti jednom očinskom instinktivnom brižljivošću, pozornije gledamo oko Nas, to otkrivamo više činjenice, koje i ako ne zadaju pravu bol, to su ipak povodom velikih briga.

Čini nam se da vidimo gdje niču ovdje i ondje ideje i mišljenja, dožanja i kretanja, koje kao da nijesu učinjene da Nas umire.

Natko veli, na primjer: Sveti se Otac ne bi trebao baviti politikom. On bi nam trebao ostaviti slobodne ruke. Ne trebamo upute . . . » Ali kada se politika približava oltaru i vjeri, Crkva i Papa, koji je predstavlja, imaju ne samo pravo već i dužnost da daju upute i smjernice, koje sami katolici imaju pravo da traže i

dužnost da služe. Tako je eto najveća politička smjernica bila zacrtana od Učitelja, kada je rekao: »Reddite Caesari quae sunt Caesaris, Deo quae sunt Dei«, i isto su se tako apostoli doticali najtežih političkih pitanja, kada su naučavali: »Omnis potestas a Deo«.

Ali eto drugih gdje se tuže, što Papa dozvoljava premalo politike Katoličkoj Akciji.

Sinovi moji, istina je jasna iako nije uvijek laka, jer jasan i lak nijesu sinonimi i nema istine, koja bi bila tako jasna, da ne bi mogla biti zasjenjena. Manzoni je što više govorio, sa svojom običajnom istančanošću, da bi netko i u geometrijsko pravilo o kutovima trokuta jednakim dvjema ravnim crtama posumnjao, kada bi ovo imalo posljedice za praktični život.

Mi ne bismo trebali osjećati potrebu da naglasimo ovo pitanje, jer smo uvijek govorili na isti način; **što se tiče politike: poradi politike, političke borbe i politike stranke, Katolička se Akcija u ovu ne treba i ne može miješati, upravo zato što je katolička.** Treba li dakle potpunoma isključiti politiku? Ne, ali vas Mi podsjećamo, vas, mladeži, što smo rekli prvi puta kada smo primili katoličku omladinu u dvorištu sv. Zampara. (Taj se govor nalazi u »Zlatnoj knjizi« o'lova). Politika u svoje vrijeme, kada i kako treba; i neka se njom bavi, tko je za to pozvan (qui de droit), nakon zgodne priprave, priprave potpune, vjerske, umne, ekonomske, socijalne, napokon priprave što si je temeljitiju možemo uopće zamisliti, jer Katolička Akcija, iako sama ne djeluje politički, **hoće da podučí katolike, kako će se politikom najbolje poslužiti;** što su dužni činiti dobri građani uopće, a posebice katolici, budući da sâmo isповijedanje katoličke vjere od njih traži da budu najbolji građani.

To je priprava, koju iziskuje svaki stalež. Tko hoće, da se bavi politikom ne može izbjeći dužnosti da se za nju temeljito pripravi.

Sjećamo se, da smo poznavali mnogo članova starog njemačkog Centruma, koji su imali u svom stanu teološku biblioteku, koja iako ne bi dostajala to bi ipak bila hvalevrijedna što više i za jednog svećenika. Ova biblioteka isto tako nije manjkala u sjedištu svake grupe. I tako se je desilo, da se je Bismarck zaustavio zaprepaščen pred tim katolicima, ako bi se kojom prilikom zaletio na vjersko područje.

»Ali kod nas kola odviše ideja, koje pokazuju opasni manjak priprave. Kaže se na pr. da je, želi li se surađivati s jednim zlom, dovoljan koji mu drago razlog općeg dobra. Ali je to posve krivo: jedna se takova kooperacija (koja, samo se to po sebi razumije, može da bude samo materijalna) može da opravda samo **neizbježivom nuždom ili da se sprječí još veće zlo.**

Navodi se još suradnja katolika i socijalista drugih naroda, ali se pokravaju uslijed male viežbe u razlikovanju (distingviranju)

posve raznolike prilike. Bez obzira na razliku okoline i uvjeta historijskih, političkih i vjerskih, druga je stvar, ako se nalazimo nasuprot jednoj stranci, koja je već došla do vlasti, a druga opet, ako prokrčimo put toj stranci, da olakšamo njezin dolazak (do vlasti). Prilike su bitno različite.

I zaista je bolno srcu Oca, kada gleda dobre sinove i dobre katolike, kako su podijeljeni i kako se bore jedni protiv drugima. Zašto u ime katoličkih interesa siliti ili se držati prisiljenim da se pristaje uz program tamo, gdje bi taj program, budući da je akonfessionalan, sam po sebi dovodio do toga, da se ne vodi račun o katoličkoj konfesiji? (Perche in nome degl' interessi cattolici, obli-gare o ritenersi obligati ad aderire là dove si fa programma di una aconfessionalità, che per sé, potrebbe prescindere anche della confessione cattolica?)

Isto tako nije dobro kada katolici učine od nasilja jedan sistem i da ovjekovječe njihove prijetnje nastavljajući time da mijesaju i poistovjetuju opće dobro s dobrom pojedinca; isto tako kao što nije dobro kada potpomažu jedno stanje stvari i raspoloženje, koji mora da dovede do bolnih protuslovlja i do sudbonosnih posljedica po opće dobro.

Zar ne bi bilo mnogo korisnije, zar ne bi bila potrebna dužnost za katolike da postave kao temelj svakoj svojoj djelatnosti, što više i političkoj, velika načela vjere i religije, koja ispovijedaju, i ispod kojih se ni jedan dio njihovog života ne može i ne smije da izmakne? (Non sarebbe piu proficuo, anzi necessario e doveroso per tutti i cattolici mettere a base di ogni loro attivita, anche politica, i grandi principi della fede e della religione, che professano e dai quali nessun a parte della loro vita puo e deve sottrarsi?)

Evo što vi razumijete, vi, koji se tako ozbiljno pripravljate za javni život. Učinit ćete dobro djelo odnoseći ove očinske riječi povjerenja onamo, gdje mislite da bi se mogle dobro primiti i gdje će učiniti neko dobro. To će znati da uoči i učini vaša prosvijećena ljubav, koju pomaže vaš žar, što je već tako apostolski.

Govor P. Pija XI. tal. svećenstvu Apostolata mol. dne 18. IX. 1924.

»Ako mi svećenici — Božansko Srce Isusovo nas to naučava — želimo da činimo, što Gospod od nas traži, to moramo raditi jedino i isključivo na slavu Božju i za spas duša. Ako smo to učinili, to smo sve učinili; to je naša zadaća i naše poslanje. To je djelokrug rada, koji nama pripada, a isto tako poglavito i ondje, gdje se radi o općem narodnom blagostanju. Radi li se o osobnoj sreći, to neka se razviju u svakom pojedincu sve njegove sposobnosti do najvećeg stupnja. Radi li se o općem dobru, to je razumljivo, da valja da dođe do **podjele posla**, ne želimo li da mu mnogo toga uzmanjka. Finansijer neka se bavi novcem, trgovac poslovima, industrijalac industrijom, seljak obrađivanjem zemlje, vojnici obranom zemlje,

sposobni i zakonito izabrani građani državnim poslovima. To je temeljno pravilo, bez kojeg se ne može da djeluje. To naravno ne znači, da se svi drugi, a među njima i svećenici, ne trebaju da brinu za politiku. Upravo ova, zato što se odnosi na javno dobro, mora da bude predmetom djelotvorne ljubavi, koja mora da je to veća, što je javno dobro veće i što imade veću važnost.

I svećenici mogu i trebaju da također i ovdje sudjeluju na izravan način, bilo dajući primjer kako se savjesno vrše prava i ispunjavaju dužnosti, što im pripadaju, bilo da prema zakonima Božjim i Crkve prosvjetljuju i rvnaju mijenjem (Gesinnung) građana. Ali to, što dužnost ljubavi traži od svećenika poradi općeg dobra, ne će moći da izvrše, ako taj posao, koji im je milost Božja posebice dala, ne budu vršili na čast Božju i za spas duša. Ako tako djeluju, to na najplemenitiji, najdragocjeniji način rade za opće, socijalno i političko dobro. Razlog je tomu što su interesi Božji i duša najviši i najdublji, temelj i kruna svih ostalih, nepopustivi preduvjet, jedino sigurna sankcija svega onoga, što se uopće može zamisliti ili učiniti za opće dobro.

Ako mi svećenici ne ispunimo ovu zadaću, to je ne će nitko drugi izvršiti. Svi drugi će bolje, nego li bismo mi to mogli, druge stvari izvršiti, jer su slobodni od svih onih svetih zapreka, koje nam donosi svećenički stalež. Potpuni se istiniti smisla Apostolovih riječi »*nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus*« (Nitko tko vojuje za Boga ne povezuje se s vremenitim poslovima) odnosi na političke borbe, na izrazite stranačke prepirke, kako ih svijet sa sobom donosi. (Kipa od 26. IX. 1924).

Okružnica kard. Gasparria o polit. akciji talij. klera.

U vezi s okružnicom od 12. veljače, kojemu je bio priložen cirkular kardinala Laurentia, htio bih da svratim pozornost talijanskih biskupa na osobite političke prilike sadašnjega časa, koje iziskuju još veću opreznost i disciplinu svjetskog i redovničkog klera.

Jer je u Italiji uzrujanost duhova radi savremenih političkih borbi tako velika, to je nemoguće, da svećenik, koji po volji Božjoj imade zadaću da naviješta mir i ljubav, na ikoji način radi u jednoj političkoj stranci. Njegovo sudjelovanje u političkim borbama ne bi bilo bez opasnosti za njegovu osobu i za Crkvu.

Ali to ne brani da svećenik može slobodno, na veće dobro vjere i društva, vršiti svoja građanska prava.

Pozivljemo biskupe da nad tim bdiju, da bez razlike svi svećeniti svjetskog i redovničkog klera budu izvan i iznad svih političkih stranaka i da poglavito ne surađuju u stranačkim listovima.

U tu svrhu prilažemo ovome listu dva zadnja govora svetoga Oca, što ih je održao katoličkim sveučilištarcima i svećenstvu apostolata molitve. — Kardinal Gasparri. (K. od 3. X. 1924).

3. »Osservatore cattolico« o katoličkoj akciji.

U slijedećim ćemo navodima ukratko opetovati smisao ovih (papinih) dokumenata, koji obnavljaju samo naredbe i upute držanja, kao što su već bile objelodanjene u sličnim prilikama i opet bile istaknute u barem 4 okružnice zadnjih godina.

1. Sveta Stolica stoji izvan i iznad svih stranačkih borba i sveta Stolica nije sustala da opetuje ovo načelo.

2. Također se Katolička Akcija i sve organizacije, koje od nje ovise, mora da postavi izvan i iznad svih političkih stranaka. Ova stoji dakle po strani svim nasiljima i izgredima, potjecali ovi od vladajuće stranke ili od opozicije. Ipak opravdani otpor katolika proti svim nasiljima ne će nikada uzmanjkati. Ali se taj ne smije zamijeniti razbijačkim (umsturzlerisch) otporom njihovih neprijatelja, koji pobijaju nasilje nasiljem (die an Stelle der Gewalt wieder die Gewalt setzen). To je jasni smisao papinog govora, što ga je upravio katoličkim sveučilištarcima, čija je organizacija učlanjena u Katoličkoj Akciji. Ovo ustanovljenje, koje je papa upravio na svoje sabrane sinove, obnavlja samo ono, koje se je učinilo već u više navrata organizacijama i vođama Katoličke Akcije. Uvijek se je tražilo, da Kat. Akcija (a protivnici su drugo tražili, da je mogućno lakše uništiti) na nikoji način ne djeluje kao politička organizacija.

3. Iz još jačih razloga ne smiju svećenici, ti službenici ljubavi i mira, sudjelovati u sadašnjim prepirkama. Radi toga oni ne smiju također surađivati kod nikojih stranačkih novina. Razlozi su tome u dostojanstvu njihove službe, u zadaći, koja sve obuhvata i u obziru prema neoskvrnjenosti njihove osobe i njihovih vjernika. Ovo je smisao govora svetoga Oca na svećenike od apostolata molitve i slijedeće okružnice biskupima. Ali se u obim dokumentima veli, da članovi svjetskog i redovn. klera imaju potpunu slobodu u vršenju svojih građanskih prava prema mjerilu svoje savjesti. Vršenje je ovih prava u neku ruku njihova dužnost, iako je ova podređena svetijim pravima i dužnostima svećeničkog staleža. Ne samo izvršivanja ovih dužnosti, već i načina kako se to ima da čini i prije svega odnošaja svećenika prema novinarstvu, dotaknuo se je Sveti Otac u svom napomenutom govoru, kada je rekao: »I svećenici smiju i trebaju surađivati kod javnih stvari, bilo primjenom savjesnog vršenja svojih vlastitih dužnosti, bilo da ravnaju i prosvjetljuju savjesti prema nepogrješivim odredbama zakona Božjeg i njegove Crkve.« Ova je svećenička djelatnost ravnanja i prosvjetljivanja i savjetovanja, uvijek ujedinjavanja i pomirivanja, upravo ona, koja je potrebna u ovo burno doba. Ova je također i najdostojanstvenija i najbolje odgovara svećeniku. Ova će također u sadašnjim prepirkama biti najkorisnija Crkvi i katoličkim svjetovnjacima, štoviše cijelom građanskom društvu i dobro će doći i onim

protivnicima, koji sada s toliko nerazumijevanja na nju napadaju i koji je kleveću.

Jasno je radi toga, da je obveza prema ovim načelima od toga daleko udaljena, da potpomaže ovu ili onu stranku, već ona ide jedino za tim da, djelujući izvan svake stranke i svake političke prepirke, radi za opće dobro«. (Osserv. romano od 5. X. 1924). M.

MEDALJONI NAŠIH VREMENA. — WILSON.

Iza Lenjina Wilson. Iza doktrinarca komunizma doktrinarac humanite-
ta. Iza proroka internacionalnog proletarijata tumač internacionalne buržo-
azije. Iza gospodara mrtvog Kremla nekadašnji gospodar »bijeke kuće«.

. . . Mrtvački ples. Od režisera svjetskog kazališta zadnjih deset godina dolazi jedan za drugim na red. Kitchner, Salandra, car Nikola . . . sad k jednom sad k drugom pristupa blijedi svirač i svira za zadnji polazak. Ne put Versaillesa, Ženevre, Genove, Lausanne ili Parisa, Londona, Berlina; ne, nešto dalje. Ne samo preko velike vode izmed dvaju kontinenata, »ne«, nego put daleke obale, tamo gore, gdje mi više ne sudimo, nego nama se sudi . . . Misao o Nasu, u kom će Wilson biti suden, čudnovato nas se do-
imlje. Tu nemaju glasa ministri predsjednici, parlamenti, velika štampa, konferencije; nitko od njih nema zadnju riječ. Tu ne odlučuju plave, žute i zelene knjige, nego knjiga Vječnog sveznanja. Samo ustrpljivosti! Lenjin, Wilson . . . nehotice pomišljamo na nastavak. Svi će doći na red. Mogu oni zanjekati Gospodina Boga u mirovnim dokumentima novije dobe rado i izbjegavaju ovo ime — ali ne mogu zanjekati njegova glasnika, smrt.

Kod Wilsona mislimo najprije na 14 tačaka. Nijesmo li odahnuli, kad su do nas doprle kao Spasiteljeve riječi? Rijetko su kada toliki milijuni to-
liko očekivali od jednog čovjeka. A danas? Nikada nije ni o jednom ratniku ili mirotvorcu, izrečeno toliko protuslovnih tvrdnja koliko o Wilsonu. Jed-
nima je on bio varalica, utopista, ili idiot; drugima je bio ideal prijatelja mira. Jedni su ga držali za uvaženog političara, drugi kazaše, da su i njega lukaviji prevarili. Oni vele, da je dobro mislio za Evropu, ali da je malo znao francuski i još manje geografiju starog dijela zemlje. Ovi nadodavaju ovo zadnje i smiješe se pri tome svijesno i gorko. Ako izmed mnogih njego-
vih vijesti, nazdravica i govora, sakupimo najbolje, onda će biti u sredini riječ: Mir i pomirenje. Woodrow Wilson bio je vjesnik humanitetnog ideala u doba svjetskog rata. On je državnik u toliko, u koliko je to njegov ideal.

Wilsonov je pacifizam čedo lože, kojoj je i sam pripadao. On je pripa-
dao onoj loži, koja se je tvrdo i nepokolebivo držala kroz sve revolucije i ratove mudrosti jednog Voltra, Diderta i Rousseaua i bila im je rado moćnim institutom za propagandu. On je pripadao onoj loži, koja je s ljud-
skim pravima slobode, jednakosti i bratstva iz g. 1789. uzveličavala i onaj pacifizam, koga bismo naprama kršćanskom pacifizmu mogli nazvati sakristijom uz svjetsku crkvu, te izreći onu poslovcu: gdje Bog gradi Crkvu, tamo davo priloži svoju sakristiju.